

Atalarımız Sümerliler(ve Babiller) “daire”yi neden 360° olarak kabul ettiler? Atinalılar “daire”yi neden mükemmel müşekil(kusursuzluk verilen tabii şekil) olarak bildirdiler? Asma köprü 180°(ters) çevrilmiş kemerli köprüdür. O halde II.Dünya Savaşı’na girmeyişimiz, bu gün yaşadığımız sorunlara temel teşkil ediyor diyebiliriz?

Merhaba,

Bir kız içimde ki şairliği kışkırtıyor ise aşık olabileceğimi anlarım. Aşkın tesirini ve analojisini coriolis mass flowmetre başlıklı yazımda okudunuz. Nasıl ki insanların doğasında "bilme arzusu var" ise, insanların sevmeye, inanmaya(Tanrı), eğlenmeye(aşırıya kaçmadan ve periyodik olarak, ancak her akşam değil), arkadaşlıklara, YÖNETİLMEYE, lidere, *savaşa*, barışa,...toplulaşamaya ve bunun için kurallara ve kanunlara ihtiyacı vardır. Bizim kimliğimizi geliştiren toplum kuralları belirler. Topluluk davranışlarımız bize ortak-akıl tarafından empoze edilir, bir cenazenin nasıl kaldırılacağı, bir düğünün nasıl yapılacağı, nasıl arkadaşlık, çıkma(üniversite yıllarından hatırlıyorum, kızlarımız bir dram yaşarlardı idi), nasıl evlenme teklif edileceği,...Ortak-Aklın empozisi yüzyıllar içinde meydana gelen, ve kendi coğrafyasında ki iyi değerlerin, toplum geometrimize uygun olarak zamanın değerleri ile bileşik oluşturarak geliştirilip dayatılmasıdır. Türkiye'nin aksine gelişmiş milletlerde nasıl herkes istediği gibi her ne cinsten olur ise olsun herhangi bir aleti müsaadesiz yapamıyor ise gerçekte kültürleri de kumanda altındadır. Kumanda sisteminin (yazılımının) regülasyonu, okullarda konsantre olarak değil, ama toplumsal düzlemler üzerinde dağıtılmış olarak; tiyatro, her türden toplumsal faaliyet(siyasi, dini, mesleki,...), roman, şiir, televizyon filmleri, sinema, felsefe, söyleşiler, seminerler,...düğünler, yemekli davetler, ev davetleri, komşu ziyaretleri,...ile gerçekleştirilir. Kültür, kimliği belirliyen canlı ve gelişken bir sistemdir ve bizi diğer kimliklerden ayırır. Aynı kültürden vatandaşlar, ilk kez karşılaşılacak bir olgu karşısında aynı ahlaki davranışı takınırlar, bir işi gerçekleştirdiklerinde aynı eser meydana gelir. Memleketin her tarafı parsellenir iken, **mühendislere bir kahvehane arsası bile bırakılmadı.** (.....?)Bizim ailemizin fotoğrafı böyle; lütfen dikkat hiç kimsenin kafasına taş attığımı düşünülmesin. Ancak bu konstrüksiyon kültür üretmiyor, miras kültürü de bozuyor. Ortak-Akıl; bir sperm ile yumurtanın buluşmasından mezarlık dahil tüm faaliyetleri kontrol altında tutar ve regüle eder. Bizim ortak-akıl ise **kontrol** ve **regülasyon** kavramından sadece **asayiş** anlıyor. Asayişide sağlayabildiği tartışmalıdır, örnek vermek gerekir ise Osmanlı Devleti'nin savaşlar ile yıkıldığı yüzyıllar bir bütün olarak incelendiğinde bu gün ki "mafya"ya karşı gelen "EŞKİYALAR"ın imparatorluğun

geniş arazisi içinde köyler, kasabalar ve şehirlerde değil dağlarda hayat bulabildiğini görüyoruz. Büyük bir milletin bileşke kültürü, Karate Nihat'a teslim. Yazıyı daha fazla uzatmamak için kırıp dökmeden bir örnek hikaye ile bitirmek istiyorum:

Eğitimli insan; bir dostunun cenazesinde, nikahında, düğününde, yemeğinde, hastalığında,...organizasyonun görev dağılımında pozisyon alabilendir. Ne hareketli üniversite yıllarımda ne de on yılı devirdiğim İstanbul yıllarımda, tek başına iken **yalnızlık** hissine kapılmadım. Yaşamımın kahramanları; Hititler, Sümerliler, Mısırlılar, Atinalılar, Romalı Sezarlar, **Abbasiler**, Fatih,...büyük mühendisler; neden ise şehre indiğim zaman benim ile gelmiyorlar, ve haklılar. Bu şehir beni "tuhaf" buluyor, haksızlık etmeyeceğim, "deli" demiyor en azından. Benim tanımıma göre ise orta-sınıfın yaşadığı Kozyatağı'nda örneğin kütüphane olmaması "tuhaf"tır. Her neyse "tuhaflık" bende kalsın diyerek eleştirel hikayemize geçelim. Bu şehirde ilk defa akıllı bir kız ile tanıştım, hikayeyi incitmek için değil, tekrar kazanmak ve örnek olması için veriyorum. Eğitimli bir insan flörtünü rezistif(R), kapasitif(C) ve İNDÜKTİF(L) olanaklar ile hizaya getirir, gerekir ise röleleri aktive edip pH'ını dengeler, kondaktivitesi in-line olarak, türbiditesi, filtreleri, hava-eliminatoru ile sistemi kontrol eder. Aşk ve evlilik bir "batch"dir. Üzelererek söylüyorum ki (bilmiyordum) şehrin orta-sınıfı insanlık geleneğini bertaraf etmiş, artık düğün yapmıyor, ülkenin muhtelif yerlerinden gelmiş ama ağırlıklı olarak İstanbullular'ın(ne kadar güzel bir kelime; İstambol, Şehr-i Şehla) olduğu otuz kişilik bir nikah yemeğinden bahsediyoruz. Flörtüm ve **(yemeğe sonradan katılan)** nikahta tanıştığımız** kız kardeşi istisna damat ve gelin dahil diğer misafirlerin hiç birisini tanımıyorum. Yemek akşam sekizde. Biz yarım saat öncesinde yakın bir kitabçıda buluştuk. "Bir kafeye gidip oturalım" dediğinde, "gelin"in en yakın arkadaşı olduğunu bildiğimden; "lokantaya gidip, gelen misafirleri karşılamasının zarif bir davranış olacağını" söyledim. **Zerafet** tuhaf değildir, "haklısın" dedi, ancak yakınımda ki lokantaya vardığımızda misafirlerin hemen hepsi masalarda ki yerini almışlardı. Damat ve gelin de hemen arkamızdan geldiler. Yemek esnasında sanat-fotoğrafçısı(!) olduğunu öğrendiğim beyefendi, tüm geometrik kuralları ihlal ederek; beni gelinin karşısına, flörtümü damadın karşısına oturtmak için yer gösterdi. **Kendisi ise flörtümün yanına** oturacak idi. "Hayır!" dedim, yer dar, ve herkes oturmuş olduğundan; flörtümü gelinin karşısına oturttum, bende damadın karşısına. **Burada hikayeye müdahale etmek istiyorum**: doğrusu damat ve gelinin ağırlık merkezinde karşılıklı oturup, masaya hakim olmalarıdır. Masanın eliptik olması gerekir. Damat ve gelin toparlayıcı şahsiyetleri çiftleri de dikkate alarak, masaya dengeli olarak dağıtmalı ve katılımı sağlamalıdır. Kimse savrulmamalıdır. Herkes yemek sonunda tanışmış olmalıdır. Hemen yanımda oturan sanat-fotoğrafçısına(!), söz mesleğinden açılınca; fotoğraf makinesinin icadından "Avrupalı aristokratlar"ın hiç hoşlanmadığını "çünkü o zamana kadar sadece zengin aristokratların portreler ile ölümsüzleştiklerini sandıklarını, oysa fotoğraf makinesi ile herkesin aynı imkana kavuştuğunu" söyledim. Bunu ilginç buldu. Oysa **orandan** habersiz olduğunu belli etmek için, sahib olduğum bilgi ile saldırıda bulunmuştum, ancak anlaşılmadığı için başka bir örneği verdim: Aristo'nun "Poetika"da sanatçılar için ifade ettiği "doğa taklitçisi" tanımlamasına katılmıyorum, çünkü bir şairin imgeleri "sözel geometri"dir, bir "inşaat ustasının sütunlarında" ki orantı gibi bir

fotoğrafının da adı üzerinde karesinde oluşturduğu bir "geometrik" ilişkiyi hapsetmek ile sanat mertebesine yükselebileceğini, imge haline dönüşen karenin artık yaşamımızı zenginleştiren bir yapıt olarak değerlendirilebileceğini ifade ettim. Bu imgeler bazen amaçlananın dışında ki mevcut yeni ilişki ile zenginleşebilir, National Geographic kapağında gördüğüm "Afgan Kızı" örneğini ayrıca kullandım. Damat ve gelin akıllı insanlar. Buna sevindim, çünkü her şey yolunda gider ise aile dostu olacağız. Konuşmalarından ve gösterdikleri yakınlıktan aynı hissi uyandırdığını sezinledim, varlığım kendilerinde heyecan yarattı. Hemen kendimize ait detayları verdik. Onlar, büyük bir holding bünyesinde yönetici. Ben de kısaca "flov", dedim, ve ekledim "tuhaf" bir adamım. Hikayemin romansal bir anlatıya dönüşmemesi için altı katlı lokantının tasvirini yapmayı denemeyeceğim, ancak bizim bulunduğumuz katın küçük olduğunu, aynı katın başka bir grup ile paylaşıldığını, ve sadece tek cephesinde pencere olduğunu, boğaza baktığını ve loş olduğunu söylemek ile yetineceğim. **Karamsar bir sonbahar gecesi.** Mesleğim gereği bir çok Avrupa seyahati yaptım, Aralık'ta Hollanda'ya, Şubat'ta Almanya'ya gideceğim. Ancak hiç bir keresinde Avrupa şehrinin tek bir caddesine adım atmadım, havalanından fabrikaya, fabrikadan havalanına. Şayet şehirleri gezer isem, eşim ile aynı yerleri bir daha gezmemin imkansız olduğunu biliyorum(bu şehirlerin hiçbiri ikinci kez görülmeye değmez), tıpkı en güzel şiiri henüz yazmamış olmam gibi, birlikteliğimizi güzelleştirmek için eşime saklıyorum. Tuhaf! Yazılarımın tekniğine alışık meslektaşlarım, daldan dala zıpladığımı bildiğinden korelasyonu zor olsa dahi şimdi vereceğim mukayese misalini yadırgamayacaklardır. Boris Pasternak'ın Dr. Jivago romanını okuyanlar(veya televizyonlarda da gösterilen filmini seyredenler) hatırlayabilirler. Gerçeği söylemek gerekir ise ben de şöyle böyle hatırlayabiliyorum. Rusya'da ki Ekim **Devirmesi**'nin Batı için en korkulu günlerinde, yasaklanan Dr. Jivago nüshaları daha basılmadan tüm Avrupa'ya yayılmıştı: her zaman denedikleri bir metod ile yaralardan istifade hüneri. Çünkü Pasternak muhalefet izlenimi veriyor idi. Çarlık devrilmesi seanslarının teferruatına burada girecek değilim, ancak romanda bahsedeceğim sahne "**devirme**"nin tabiatına uygun olarak düzeltilecektir. Dr.Jivago'nun romanda şahid olduğu, çar(sezar kelimesinden) subayının linç sahnesinden bahs ediyorum; kalabalıktan can havli ile kaçarken ümidi kesilince, bir yığının üzerine çıkar ve kalabalığa hitab ile kurtulmayı dener, mamafih tam nüfuz altına almış iken sendeler ve beklenmedik hal, kalabalığın lincini başlatır. Ancak bu sahne, şayet bir devrime ait olacak ise hakikat şu şekildedir: subay linçten kurtulmak için bir yığına çıkar, ve nutka başlar; sürü tam fikir değiştiriyor iken, **bir ajitatör(tank karıştırıcısı) öne çıkar ve subayı iter**, dengesini kaybeden subay devrilir -öfkelenendirilen yabani bir kalabalık önünde kim olsa farketmez- ve linç başlar. Pasternak'ın, en azından kanlı bir devirmenin içinde ki tasvirleri eksik yaparak, bunun kendi safında açılacak yaraya ispirotlu pamuk basarak belli etmek niyetinde olmadığını, anlayabiliriz; fakat beni, Pasternak'ın romanına geri döndürüp tashihi(düzeltilmeyi) yaptıran ise bir geceden kazandığım tecrübe, öyle ki tam bir erkek, akıllı, bilgili, metodlu, iyi eğitilmiş olsanız bile(dikkat etti iseniz servet sahibi iseniz demedim); hayatınızda ilk kez küçük düşürülüştüğünüzün tüm ayrıntılarını(teferruatı) ile fark etmenize karşın, öyle ki aldığınız tedbirler kafi gelmeyebilir: membaya mı yüzmek istiyorsunuz yoksa deryaya(deniz) mı? Eski zaman eşkiyalarının, korsanların eline düştü iseniz,

şuarınıza; karşınızdakilerin eşkiya veya korsan olduklarını, iyi giyimli hallerine kanmadan, hemen gerçekte ne olduklarını çıkartamadı iseniz; Fatih'in sarayında alışık olduğu tarzda takdir beklemek en hafifi ile saflık olur, zira alaka gösterilenin üstünüzdekiler, sandıklarınız olduğunu geçte olsa fark eder isiniz. Vaziyetim anlattıklarına uymuyor, çünkü tabakaların dar sokaklarında hertürlü başıbozukluk ve aykırılık ile karşılaşılınabileceğini kestirebiliyor idim. Bu sokakların ne sanat ne tarih ne de sistematik bir bilinç ile değil, sadece menfaat ile aydınlandığından haberdarım. Vera Mutafoğlu'nun Cem Sultan "Sürgünde Bir Şehzade(2005)" adlı **düzmece** tercüme romanında ki bir sahne belki de ruh halimin bir parçasını izahına katkıda bulunabilir. Eski zamanlarda ki "taht kavgası" şimdi ki "kadın kavgası"na benzetilebilir. Ve siz, her başarısız teşebbüsünüzde biraz daha bilenirsiniz; taht ve kadın, kendi imgelerinin içinde kendisinden bağımsız olmaya başlar; Steinbeck'in "Altın Kupa" romanında böyle bir imgeyi çökerten rasyonelliğe geri dönüş sahnesi vardır. Şehzade Cem; sabır göstermeden kanunlara hemen karşı gelerek Sultanlık taslayınca, kısa süre içerisinde, aynı zamanda Halife olan Memlük Sultan'ına sığınmak zorunda kalır. Haçlılar ile bir kaç defa düzleşen eski medeniyetlerin bu arazilerinde balkıyan güneş, vahşetin tüm çıplaklığını buharlaştırır ve anlatı ile kuşaklar arasında sözlü bir "**kin tarihi**"ne dönüştürür. Yaşlı Halife'nin, **bilinen dünya'nın tümüne tesir edecek** tarihin istikametini, o zaman için kendi lehine bile olsa, coğrafyasının geleceği aleyhine değiştirip, analitik tarihin kitabına bir "hain" olarak geçmeyi göze alamaz. Oysa Şehzade, likya eteklerinde kendisini entrika devletçiği Rodos'a götürecek Tarikat Şovalyeleri'ne ait filoyu bekler iken, ihanet etmediğinden emindir; tahtın kavgasını Anadolu'da değil menfaatleri zedelenen sipahi(askeriye) desteği ile Rumeli'de verecektir, ancak Sultan Bayazıt'e itaat eden Ahmet Gedik Paşa kuvvetlerinin sahilde kendisini neden imha etmediklerinin tasavvurunda yanılacaktır. O tarihlerde İngiliz atasözü "aşta ve savaşta her şey mübahtır" sözü henüz söylenmemişti. Fatih'in büyükoğlu, **anayrı** kardeşinin canını satın almadan önce, tümünden asaletini lekeleyerek, soyunun tahtını, Şehzade'yi kendi tarafında ki tarihte nefret ile anılmasını sağlayarak garantileyecek idi, bu neden ile filoya ulaşmasına göz yumacaktır. Çünkü yeni Han, Şehzade daha likya'da kaçınır iken, Rodos'ta teslim pazarlığına başlamıştır. Loş lokantada yemeğin başlamasından kısa zaman zarfı sonrasında, eskiden Rumların oturduğu sandalyelere, kemancılar ve şarkıcı kadın oturdu. Tarihin, insanların fikrini zamanında değiştirerek ilerleyebileceğini düşünüyor idim; bir otomasyon firmasının teklif projesinde, ortak-müşteri tarafından pazarladığımız alete mücbir edilmesini, ifade biçiminin; salt aletin başarısı olarak takdim edilmesi anında, telefonun diğer ucundan taşan öfkemi hatırladım. Loş lokanta salonunda, kemani latifeler tıpkı bir vapur gibi tekniğin asil kıyılarından, sanki beni yavaşça uzaklaştırıyor idi. Atlama anına kadar, kararsızlık ile geçen yavaş iki saatin hikayesini sonraya bırakıyoruz, ancak habersiz terketmemin nedeni, şairane gençlik senelerinin aksine kaybolma arzusu değil, şiddetli bir yalnızlık hissi: bir yabancı gibi karşılanmak sevdiğin şehirde, bir yabancı gibi davranması sevgilinin. Şehri örten sis tabakasından ne yıldızlar ne de ay görülebiliyordu. Yürüdüm; terkettiğim fark edilinceye kadar.